

Der indledes med »General Information« med kapitler om geografiske og naturhistoriske discipliner: geologi, vand, klima, jordbund, vegetation, befolkning, beskrivelse af alle distriktsbyerne osv. Dette følges af kapitler om historie, socialstruktur, økonomi, uddannelse og kultur, videnskab m.m., så stort set alle samfundets facetter belyses grundigt. Der sluttes af med et udmærket statistisk afsnit på 50 sider, som supplerer de i teksten indføjede tabeller og oplysninger.

Værket er helt igennem velillustreret, delvis i farve, med fotos, diagrammer og kort, og som det sømmer sig et godt opslagsværk, så er det foreliggende også forsynet med stikordsregister og andre nyttige oversigter.

Et anvendeligt opslagsværk, der illustrerer de vældige fremskridt, som dette smukke land har gjort siden krigen.

Rolf Guttesen

M.H. Matthews & I.D.L. Foster: *Field-work exercises in human and physical geography*. Arnold, London 1986. 96 s., ill. 25 cm. GBP 3.75.

Denne lille udmærkede bog rummer 23 eksempler på feltøvelser – anvendelige faktisk på alle niveauer fra skole til universitet. Selv om beskrivelsen er enkel og pædagogisk, er metoderne faktisk fuldt på højde med hvad geografer og biologer reelt foretager sig i felten; eksempelvis er vegetationsanalysen baseret på Braun-Blanquet systemets beskrivelse af sociologiske enheder i vegetationsdækket.

Næsten alle typer af feltøvelser omtales: skræntprocesser, sedimentologi, jordbund, vandløb, klimatologi, land use, og bygeografi – med servicehierakier, industristruktur, CBD, indkøbsadfærd, »neighbourhoods« og social differentiering. Altsammen glimrende beskrevet på kun 96 sider!

Peter Strømgaard

Man's impact on forest and rivers. Ed. by John Hemming. (Change in the Amazon basin; vol. 1).

Manchester University Press, Manchester 1985. IX, 222 s., ill. 24 cm. GBP 27,50.

The frontier after a decade of colonisation. Ed. by John Hemming. (Change in the Amazon basin; vol. 2).

Manchester University Press, Manchester 1985. X, 295 s., ill. 24 cm. GBP 27,50.

Dette tobindsværk er en sand guldgrube for regnskovsinteresserede. I kalaidoskopisk form berøres 27 temaer, spændende fra hydrologi over økologi og antropologi til økonomiske og politiske aspekter af Amazonas/regnskovsproblematikken.

Lidt misvisende afspejler de enkelte binds titler ikke indholdet: første bind rummer således indlæg, forøvrigt af noget svingende kvalitet, om både økonomiske og økologiske aspekter af Amazonbassinets historie og udvikling. Stærkest står et par afsnit om lokale bønder: egne tilpasningsstrategier – »understanding biological diversity through ethnoecology«.

Andet bind rummer et par væsentlige afsnit om ændringer i befolkningsstruktur og –sammensætning kædet sammen med ændrede migrationsmønstre. Også i andet bind fortolkes omslagets titel meget bredt: både ernæringssituationen, interne stammeforhold og sociale forhold berøres. Interessant, og ny, er en praktisk analyse af begrebet *seasonality* – geografer er ofte i felten i et kortere tidsrum og overser derved væsentlige ting, man taler om »the dry season bias«.

Peter Strømgaard

Ecodevelopment: concepts, projects, strategies. Ed. by Bernhard Glaeser. Pergamon, Oxford 1986. – Repr. XIII, 247 s., 24 cm. GBP 33,-.

Selv om man sætter ordene økologi og udvikling sammen, som i titlen her, kommer der ikke nødvendigvis noget nyt og revolutionerende ud af det. Her er et antal spredte artikler, af ikke alt for overbevisende kvalitet, sat sammen under forskellige overskrifter. Under landbrugsaspekter hører man således om recykling af næringsstoffer, beskrevet og illustreret som var det en skolebog for 8. klasse, mens man under overskriften teoretiske aspekter påhører et nedskrevet, luftigt, filosofisk indlæg af Johan Galtung. Han introducerer iøvrigt, morsomt nok i denne sammenhæng, begreberne *ecophilia*, *ecocrats* og *ecomaniacs*!

Peter Strømgaard

Joseph M. Moran, Michael D. Morgan, James H. Wiersma: *Introduction to environmental science*. – 2. ed.

W.H. Freeman and Comp. Ltd., New York 1986. XII, 709 s., ill. 26 cm. GBP 39,95.

Som titlen rigtigt angiver er her tale om en slags grundbog. I den kendte stil for

amerikanske sådanne gennemgås temaerne pædagogisk og omfangsrigt illustreret. Bogen er delt i tre dele som giver grundbegreberne, status og problemer, beskrevet i ialt 20 underafsnit. Bogen er stor og niveauet ikke højt – men vel anvendelig som opslagsværk og inspirationskilde.

Peter Strømgaard

Ewald Glasser und Achim Schnütgen: *Island*. (Wissenschaftliche Länderkunden; Bd. 28).

Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1986. XII, 315 s., ill. 22 cm. Pris ikke oplyst.

Dette er en klassiske *länderkunde*, omhandlende klassiske temaer: geologi, klima, landskabsformer, flora, fauna, landbrug og industri. Altsammen meget grundigt og anvendeligt – nyt i forhold til tidligere bind i denne serie er et forsøg på at inddrage historiske aspekter, eksempelvis beskrives her oprindelige, traditionelle bosættelsestyper.

Udgangspunktet for beskrivelsen af både befolknings- og erhvervsstrukturen er tydeligvis *Tölfræðihandbók*, Islands statistiske årbog. Man kunne nok have ønsket, at flere end de traditionelle tabeller var anvendt – i *Tölfræðihandbók* er der f.eks. interessante oplysninger om arbejdstid og købekraft. Ligeledes kunne man have ønsket en beskrivelse af og årsagerne til udviklingen gennem en årække af forskellige faktorer: fiskeeksport og betalingsbalance f.eks.

Peter Strømgaard

Aktuelle Probleme der Weltnährungsfrage: Erfolge und Grenzen der Grünen Revolution, ihre ökologischen Grundlagen und Auswirkungen. Hrsg.: H.-J. Elster. – (Schriften der Gesellschaft für Verantwortung in der Wissenschaft; No. 3).

Schweizerbart'sche, Stuttgart 1985. 216 s., fig. 21 cm. Pris ikke oplyst.

Dette er resultatet af en tropeøkologisk konference i Hohenheim 1983 med deltagelse af kompetente jordbundsfolk fra Wageningen og, blandt de tyske deltagere, W. Weischet, forfatter til den anbefalelsesværdige »Die Ökologische Benachteiligung der Tropen« (1977), tidligere anmeldt i *Geografisk Tidsskrift*.

I ti artikler belyses, under en økologisk/biologisk synsvinkel, især jordbundsmæssige aspekter af ulandenes landbrugsproblemer. Forudsætninger og muligheder for øget landbrugsudbytte be-

skrives ud fra både jord-, vand- og teknisk/forædlingsmæssige forhold. Lidt trekantet anses løsningen for enten teknisk, kemisk eller biologisk betinget, og artiklerne fremtræder en anelse uensartet som enten stærkt specialiserede, i f.eks. beskrivelse af lerkolloidens kemi, eller stærkt generaliserende, når f.eks. jordens vandressourcer diskuteres ud fra en meget enkel tabel med kontinenter som mindste enhed. Mest interessant er faktisk referatet af den efterfølgende ple-numdiskussion, gengivet bagest i bogen.

Selv om bogen står som et vægtigt økologisk indlæg i diskussionen om årsag, følger og grænser for den grønne revolution, kan man næppe komme uden om også at inddrage økonomiske og sociale forhold. Dette gøres ikke her, og har heller ikke været meningen.

Peter Strømgaard

Hans Ruthenberg: Innovation policy for small farmers in the tropics: the economics of technical innovations for agricultural development. Ed. by Hans E. Jahnke.

Clarendon, Oxford 1985. XII, 176 s., fig. 24 cm. GBP 17,50.

Denne, den legendariske Hans Ruthenbergs sidste bog inden sin død i 1980, fremstår med en noget misvisende titel – den skulle snarere have heddet »Economics of Subsistence Agriculture«. Ruthenberg prøver nemlig, med udgangspunkt i klassisk landbrugsekonomisk (Upton) terminologi at beskrive hvilke faktorer, der har betydning for subsistensbondens allokering af ressourcer i produktionsprocessen.

Det er altid en vanskelig opgave med kurver at afbilde, hvad der foregår i en subsistensbondens indre, og det er dog også et spørgsmål om indifferens-, priselasticitets- og forsyningselasticitetskurver øger forståelsen. Ruthenberg gør forsøget, og kommer rimelig rundt i problemstillingen: konflikten subsistens- versus markedorienteret produktion, arbejde versus fritid, risiko. Selve bogens hovedtema – effekten af tekniske innovationer – belyses med eksempler på arbejdskraftbesparende henholdsvis udbytteforøgende teknikker.

Men stadig, og det kan undre i en så økonomisk anlagt bog, er den megen teori ikke tilstrækkelig til at beskrive subsistensbondens valg af arbejdsinput og dyrkningsstrategi – ofte er bønder fanget i en ond cirkel, »low productivity trap«,

hvor øget fødevarerproduktion kræver innovationer, der er så bekostelige, at kun øget produktion kan finansiere dem.

Peter Strømgaard

Desert development: man and technology in sparselands. Ed. by Yehuda Gradus.

Reidel, Dordrecht 1985. XVI, 324 s., ill. 25 cm. NLG 150,-.

Bogen giver en meget bred introduktion til aride områder. De 18 artikler strækker sig emnemæssigt fra mere overordnede synspunkter vedrørende menneskets udnyttelse af nedbørsfattige, varme områder på kloden, over bygningskonstruktion, servicebetjening og teknologianvendelse til økonomisk udviklingspotentiale. Hovedparten af skrifterne og de behandlede emner har tilknytning til Israel. Bogens brede sigte gør målgruppen noget diffus. Geografer vil finde interesse i nogle af kapitlerne, som fx de, der giver en generel introduktion til udnyttelsessystemerne i aride områder, kapitlet om remote sensing eller kapitlet om landbrugets udviklingsmuligheder.

Anette Reenberg

James Zucchetto, Ann-Mari Jansson: Resources and society: a systems ecology study of the island of Gotland, Sweden. – (Ecological studies; vol. 56).

Springer, New York 1985. X, 246 s., ill. 25 cm DEM 198,-.

Bogen handler om Gotland, men henvender sig ikke kun til læsere med interesse for denne del af Sverige. Forfatterne har i begyndelsen af 1970'erne lavet en omfattende human-økologisk systemanalyse af dette svenske øsamfund og har allerede tidligere præsenteret dette arbejde med økologiske modeller i tidsskrifter og i forbindelse med UNESCOs Man And Biosphere program, som projektet har indgået i.

I herværende bog redegøres for de anvendte modeller over stof-, energi- og pengestrømme i og imellem natur- og menneske-systemer. Optimerings- og simuleringsmodeller inddrages til vurdering af udviklingsstrategier og -tendenser for de betragtede systemer.

Modeleksemplernes styrke ligger især i det omfattende empiriske datamateriale, de bygger på, og som afspejles i bogens mange tabeller.

Analyserne er sat ind i et bredere perspektiv. Dels får man indledningsvis en

omhyggelig gennemgang af den behandlede region og den historiske udvikling i menneskets udnyttelse af de lokale ressourcer. Desuden er der lagt stor vægt på en mere generel og teoretisk diskussion af fordele og begrænsninger ved modelbaserede analyser af humane økosystemer.

Anette Reenberg

Andrew Goudie: The human impact: on the natural environment. – 2. ed.

Blackwell, Oxford 1986. X, 338 s., ill. 25 cm. Hardback: GBP 27,50. Paperback: GBP 8,50.

Ny udgave af denne velskrevne, inspirerende og anbefalelsesværdige introduktionsbog. Gode eksempler, et godt stikordsregister, mange fornuftige referencer. Bogen er et smukt eksempel på en funktionel, integreret geografi. Denne udgave ligner i alt væsentligt den tidligere, men materialet er ajourført og en del overflødig er blevet skåret væk.

Henning Mørch

M.S.R. Hutt, D.P. Burkitt: The geography of non-infectious disease.

Oxford University Press, Oxford 1986. XVI, 164 s., ill. 24 cm. GBP 22,50.

Sygdomme er i meget stort omfang på en eller anden måde relateret til miljøet og har derfor deres egen geografi, der naturligvis funktionelt er bundet til andre »geografier« (klima, økonomi etc.). Tidligere tiders geografer havde ofte kapitler om sygdommes udbredelse – fx Ratzel, men håndteringen var oftest ret deskriptiv. De seneste årtier er sygdomsgeografien som fag atter blomstret op – nu mere analytisk og sammenhængssøgende. Sygdommes geografi er måske mest iøjenspringende for infektioner. Men også de ikke-smitsomme sygdomme, som bliver stadig mere fremtrædende i de industrialiserede samfund, har betydelige elementer af geografi. Dette fremgår af bl.a. denne bog. Forfatterne er begge medicinere – den ene har været professor i »medical pathology« i London. Bogen er ret leksikalt opbygget efter sygdommenes forekomst i legemet – i tyrodea eller nervesystemet fx. De enkelte sygdomme belyses med to afsnit – »geographical distribution« og »postulated causative factors« – postulated erstattes her og der med possible, et sprogligt raffinement, der antyder i hvilken grad årsager til sygdommenes geografi er afsløret. Til slut i bogen er der en fornuftig »selected reading list«, men i selve teksten er der ingen litteratur-